

Calvijn: een vluchtende prediker

Extra lessen: de Hervorming

KERNTEKST

'Zo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods.' (Romeinen 10: 17)

UITLEG VAN DE KERNTEKST

De kerntekst is voor de kerken van de Reformatie erg belangrijk. De prediking van het Woord van God staat in de kerkdienst centraal, niet het sacrament. Calvijn was een echte prediker. Meerdere keren per week bediende hij het Woord, waarbij hij vaak opeenvolgende Bijbelgedeeltes behandelde. Calvijn wees erop dat dit het moment is waarop de Heilige Geest werkt. Als het Woord van God klinkt, werkt de Heilige Geest het geloof, want uit het gehoor is het geloof.

BEGINSITUATIE

Deze vertelling vindt plaats in de tijd rond Hervormingsdag. Sommige kinderen weten best veel over Hervormingsdag, anderen zijn er nauwelijks bekend mee. Het is goed om (de week) vooraf te peilen wat de voorkennis van uw groep is.

DOELSTELLINGEN

- Kinderen kunnen eenvoudige voorbeelden noemen van dwalingen in de Rooms-Katholieke Kerk uit de jeugd van Calvijn.
- Kinderen begrijpen waarom Calvijn een vluchteling voor het geloof genoemd kan worden.
- Kinderen kunnen uitleggen waarom de uitleg van Gods Woord in de preek voor Calvijn zo belangrijk was.
- Kinderen kunnen benoemen hoe de vormgeving van onze erediensten is beïnvloed door Calvijn.

INDELING

- De jeugd van Calvijn
- De studietijd van Calvijn
- Hervormer in Genève
- Het einde van Calvijns leven

ZINGEN

Psalm 119: 53

Psalm 142: 4 en 5

Amazing Grace (OTH 2015: 182)

Een vaste burcht OTH 2015: 178; WK 233, 234; JdH 413

UITLEG VAN DE PSALM

Psalm 119: 53. Gods Woord stond in de hervormingsbeweging centraal. Niet wat de Rooms-Katholieke Kerk leert, maar wat Gods Woord zegt is het belangrijkste. Bij allerlei vragen, bijvoorbeeld over kinderdoop of avondmaal, greep Calvijn op Gods Woord terug. Zo wist hij welke weg hij moest gaan en welke keuzes hij moest maken.

MATERIALEN

Afbeeldingen van Calvijn verlevendigen de vertelling.

De website abcvanhetgeloof.nl biedt een duidelijke uitleg van de kernwoorden 'genade' en 'rechtvaardigheid'.

www.abcvoorkinderen.nl/wij-belijden/genade.html
abcvanhetgeloof.nl/wij-belijden/rechtvaardigheid

BORDPLAN

Calvijn: een prediker op de vlucht

INTRODUCTIE

Vraag aan de kinderen of ze weten wat de verschillen zijn tussen een kerkdienst in een Rooms-Katholieke Kerk en hun eigen kerk. Maak op het bord eventueel een tabel met verschillen. Vraag of ze ook weten hoe dat gekomen is. Als de kinderen dat niet weten, is dat niet erg. De vertelling over Johannes Calvijn zal ze hierbij helpen. Johannes Calvijn was namelijk een dominee, maar groeide als jongetje nog rooms-katholiek op.

BRUGZIN OF BEGINZIN

'Daar komt de optocht!'

Vertelschets

De stem van een jongetje van een jaar of vier schalt over de straten. 'Wees eens eerbiedig Johannes', zegt moeder Jeanne. 'Het is niet zomaar een optocht. Het is een processie.' Johannes kijkt zijn ogen uit. Er komen priesters voorbij in prachtige kleren. Ze dragen gouden kruisen op hoge stokken. Het goud schittert in de zon. De bisschop is er bij: hij draagt de mooiste kleren en een hoge mijter. Johannes vindt het prachtig.

Johannes moeder Jeanne vindt het ook mooi. Ze vindt het geloof erg belangrijk en wil dat haar kinderen ook goede gelovigen worden. 'Zal ik je eens iets heel moois laten zien?', vraagt ze op een dag aan Johannes. Johannes knikt. Als moeder het zegt, dan moet het vast iets heel moois zijn. 'We moeten er wel een flinke wandeling voor maken', zegt moeder. Daar gaan ze al, naar het dorp even verderop. Er staat een grote abdij, een klooster met een grote kerk. Veel pelgrims overnachten er als ze op bedevaart gaan.

Het duurt allemaal wel een beetje lang voor de kleine Johannes. Er zijn veel mensen die ook willen wat moeder Jeanne wil. Johannes begrijpt het nog niet helemaal, maar opeens staan ze vooraan bij de priester. Die draagt een mooi versierd kistje, met daarin een voorwerp. Johannes kan niet goed zien wat het is. 'Toe maar', zegt moeder. 'Je mag het nu kussen hoor. Ik doe het voor.' Moeder kust het voorwerp in het kistje en daarna doet Johannes het ook. Hij kijkt naar de ogen van moeder. Wat is ze blij!

'Wat was dat eigenlijk voor ding?', vraagt Johannes. 'Ding? O jongen. Je moet echt veel eerbiediger worden. Het is een relikwie.' 'Wat is dat?' 'Dat is een herinnering aan een heilige, een christen die heel goed geleefd heeft. Dit was een stukje van het lichaam van Anna, de moeder van Maria.' Maria kent Johannes wel. Tot Maria kan je bidden. Ze is de moeder van Jezus. Overal zie je beelden van haar, ook in de kerk. Nu wordt Johannes ook blij. Als je een relikwie van de moeder van Maria mag kussen, ben je echt een geluksvogel.

Zo voedt moeder Jeanne Johannes op tot een goed rooms-katholiek. Maar als Johannes zes jaar is, sterft ze. Johannes en zijn broertjes blijven verdrietig met hun vader achter. 'Goed leren jongen', zegt vader op een dag tegen Johannes. 'Dan mag jij later ook in de kerk werken. Dan word je priester, of misschien wel bisschop.' Dat wil Johannes wel. Zijn vader is best wel een belangrijke man in het stadje Noyon. Hij verdient genoeg om Johannes naar school te sturen. 'Je gaat met sprongen vooruit', zegt vader als Johannes twaalf jaar is. 'Je wordt nu kapelaan.' 'Ik? Ik kan nu toch nog geen priester worden. Ik ben nog veel te jong', stuift Johannes op. 'Nee hoor', lacht vader. 'Jij krijgt de titel en het loon en we laten een ander voor minder geld het werk doen. Kan jij mooi studeren van de winst!'

STUDIE

Veertien jaar is Johannes als hij in Parijs gaat studeren. Hij leert Latijn, de taal die in de kerk en de wetenschap gesproken wordt. Zijn vader vindt dat hij later priester moet worden en Johannes doet daar goed zijn best voor. Maar samen met wat vrienden doet hij ook dingen die niet mogen. 'Snel, verstop het. De magister, de meester, komt er aan.' En dan frommelen Johannes en zijn vrienden de boekjes weg die ze eigenlijk niet mogen lezen. Het zijn boekjes van Maarten Luther en zijn vriend Melanchton. Er staat in dat heel veel dingen in de Rooms-Katholieke Kerk niet goed zijn en veranderen moeten. Dat mag je natuurlijk niet lezen als je zelf leert voor priester in de Rooms-Katholieke Kerk.

Dan komt er een brief van vader. 'Kom thuis. Stop met leren voor priester.' Wat is er aan de hand? Is zijn vader nu ook al voor de ideeën van Maarten Luther? Nee, dat is het niet. De vader van Johannes heeft ruzie gekregen met de kerk. Hij is de kerk uitgezet omdat de kerk denkt dat hij heeft gestolen uit een erfenis. De vader van Johannes wil niks meer met de kerk te maken hebben en zijn zoon moet maar wat anders studeren. Johannes gaat rechten studeren in Orleans. Dan kan hij later advocaat of burgemeester worden. Dat verdient ook nog eens veel beter.

Dan sterft ook de vader van Johannes. Johannes besluit toch weer voor priester te gaan studeren in Parijs. Steeds vaker leest hij boekjes van Maarten Luther en Philippus Melanchton. Ook leert hij de grondtalen van de Bijbel: Hebreeuws en Grieks. Hierdoor kan Johannes zelf lezen wat er echt in de Bijbel staat. Langzaam verandert Calvijn van binnen. Hij denkt net als Maarten Luther dat er veel dingen in de Rooms-Katholieke Kerk verkeerd zijn. Daar moet verandering in komen.

Vaak praat Johannes daarover met een goede vriend van hem, Nicolaas Cop. Cop is iets ouder dan Johannes en wordt op een dag rector, de hoogste baas van de universiteit van Parijs. Daarbij hoort

een toespraak. Nicolaas Cop houdt die toespraak op Allerheiligen, een belangrijke rooms-katholieke feestdag. Het is een moeilijk verhaal dat hij daar vertelt. Maar als je het in eenvoudige woorden vertaalt, zegt Cop ongeveer: Maarten Luther heeft gelijk. Je bent alleen rechtvaardig voor God door het geloof. Je goede werken helpen daar niet bij. Je kunt je zaligheid niet verdienen door goed te doen, maar wel gratis en uit genade krijgen door het werk van de Heere Jezus.

Het is net of er een bom ontploft in Parijs. Veel mensen die de toespraak van Cop horen, zijn boos. Moet die Cop nu de baas zijn van de universiteit waar priesters voor de Rooms-Katholieke Kerk worden opgeleid? Ze zullen die Cop wel een kopje kleiner maken, zoals ze eerder mensen die de leer van Luther aanhangen in Parijs hebben verbrand. Cop kan ternauwernood de stad ontvluchten. Vrienden waarschuwen ook Johannes. 'Ze willen jou ook pakken. Vlucht nu het nog kan.' Johannes duikt onder en leent wat kleren van een wijnboer. Dan laat hij zich aan wat aan elkaar geknoopte lakens uit het raam zakken. Vermomd als boer loopt hij voorbij de nietsvermoedende poortwachters. Johannes Calvijn die priester zou worden, is nu een vluchteling omdat hij de Bijbelse leer van de Hervorming onderschrijft.

HERVORMER VAN GENEVE

Johannes moet zelfs zijn geboorteland Frankrijk verlaten. Hij vlucht naar Zwitserland, eerst naar de stad Bazel. Daar zit hij met een ganzenveer gebogen over een stuk perkament. Hij schrijft een boek om de leer van hervorming uit te leggen. Dat boek heet de Institutie. Het is een belangrijk boek, waarin Calvijn bijvoorbeeld uitlegt waarom ook kinderen gedoopt mogen worden. Er waren ook hervormers die vonden dat de kinderdoop niet Bijbels was. Ze lieten zich opnieuw als volwassene dopen en werden daarom 'wederdopers' genoemd. Daar was Calvijn het op grond van de Bijbel niet mee eens.

De meeste tijd werkt Johannes Calvijn in Genève. Daar wordt hij predikant. Het uitleggen van Gods Woord vindt hij belangrijk. Hij doet het ook vaak, want in Genève is op zondag drie keer kerk en er is een soort kinderdienst waarin de catechismus wordt uitgelegd. Daar blijft het niet bij. Ook op elke doordeweekse dag is er een kerkdienst. Calvijn moet soms wel tien preken maken binnen twee weken. Zo'n preek duurt vaak wel een uur, een zandloper houdt de tijd bij. De mensen weten nog maar weinig van de Bijbel en Calvijn wil ze veel leren over de Heere. Daar is trouwens niet iedereen blij mee. Als Calvijn op een keer de kerk binnenkomt om te preken, hangt er een brief aan de preekstoel. De

schrijver bedreigt Calvijn met de dood, nota bene in de kerk!

Ook de burgemeesters van Genève zijn lang niet altijd blij met Calvijn. Calvijn wil bijvoorbeeld elke week het Heilig Avondmaal vieren. De burgemeesters vinden dat te vaak: vier keer per jaar is ook wel genoeg. Zo doen ze het ook in andere Zwitserse steden als Bern. Calvijn en zijn mede-predikanten vinden dat de burgemeesters hier niets over te zeggen hebben. Ze weigeren te preken en het Heilig Avondmaal te bedienen als de burgemeesters niet van gedachten veranderen. De burgemeesters laten het daar niet bij zitten en zetten Calvijn de stad uit. Weer moet Calvijn verhuizen. Nu niet omdat rooms-katholieke ketterjagers hem willen vangen, maar omdat hij ruzie heeft met de burgemeesters over het Heilig Avondmaal.

HET EINDE VAN CALVIJNS LEVEN

Later is dat ook weer goed gekomen. Na een tijd in Straatsburg te hebben gewoond, keert Calvijn terug in Genève. Hoewel, ook nu is niet iedereen blij met hem. Iemand stuurt zijn honden op Calvijn af en roept: 'Pak hem, pak hem!' Het loopt gelukkig goed af en Calvijn kan verder met zijn werk in Genève. Tot zijn dood blijft hij bezig met het uitleggen van de Bijbel. Hij leidt nieuwe dominees op en vertelt hen veel over Gods Woord. Ook blijft hij tot op het laatst van zijn leven preken. In februari 1564 houdt Calvijn zijn laatste preek. Hij is al zo verzwakt dat een paar mannen hem op een bed naar de preekstoel moeten brengen. In april gaat hij nog een keer naar de kerk. Weer wordt hij gedragen. Voor de laatste keer viert hij het Heilig Avondmaal op aarde.

Op zijn sterfbed neemt hij afscheid van de bestuurders van de stad en van de kerkenraad. Hij vraagt vergeving voor alles wat hij verkeerd heeft gedaan. Op zaterdag 27 mei 1564 sterft Calvijn. Hij wordt meteen de zondag er na begraven. Hij krijgt een graf zonder steen. Zo wilde hij het zelf. Niemand moest nog aan Calvijn denken. Alles moet draaien om de eer van God.

AFSLUITING

De eer van God. Dat was voor Johannes Calvijn het belangrijkste. Leef jij tot eer van God? Calvijn zei het vaak zo: het is nodig dat je de Heere God leert kennen en dat je jezelf leert kennen. Jezelf moet je kennen als zondaar. De Heere God mag je kennen als de God Die al je zonden vergeven wil door het werk van de Heere Jezus. Gratis en voor niets. Als je jezelf kent en de Heere kent, mag je leven tot Zijn eer!

VERWERKING

Gebruik voor de verwerking de lesbrief. Deze is te downloaden op www.hervormdezondagsscholen.nl

